

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
D E C I Z I E

08 aprilie 2014

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit în componența:

președinte – Petru Ursache,

judcători – Nicolae Gordilă, Ghenadie Nicolaev, Constantin Alerguș, Vladimir Timofti,

a judecat în ședință publică recursul ordinar declarat de către avocatul, Călugăreanu Natalia, în numele părții vătămate, Munteanu Veronica, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 09 octombrie 2013, în cauza penală în privința lui,

Tiron Rodica Vasile, născută la 24 februarie 1979, originară din r-l Edineț s. Burlănești, domiciliată mun. Chișinău, str. Valea Dicescu, 47 ap. 16.

Datele referitoare la termenul de examinare a cauzei:

1. în prima instanță din 05.04.2013 pînă la 09.07.2013

2. în instanța de apel din 05.08.2013 pînă la 09.10.2013

3. în instanța de recurs din 23.12.2013 pînă la 08.04.2014

Procedura de citare a fost legal executată.

S-au prezentat:

Procurorul, Sergiu Crîjanovschi, care a solicitat admiterea recursului.

Avocatul, Natalia Călugăreanu, care a solicitat admiterea recursului.

Avocatul, Cornelia Gorencu, care a solicitat respingerea recursului.

C O N S T A T Ă :

1. Prin sentința Judecătoriei Botanica, mun. Chișinău din 09 iulie 2013, în procedura judecării pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală, Tiron R.V. a fost recunoscută vinovată și condamnată în baza art. 264 alin. (1) Cod penal, la amendă în mărime de 4000 lei, fără privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport.

2. Potrivit sentinței, Tiron R.V. la 29 ianuarie 2013, în jurul orei 14.50, conducînd automobilul de model „VW Polo” cu n/î CKY 921, se deplasa în mun. Chișinău, pe bd. Decebal, din direcția str. Gagarin spre str. Titulescu.

În timpul deplasării în apropierea casei de locuit nr.23/2, ea nu a ținut permanent seama de împrejurări, nu a manifestat prudență sporită la trafic, prin ce a încălcat prevederile Regulamentului Circulației Rutiere, și anume pct. 45 1) conducătorul trebuie să conducă vehiculul în conformitate cu limita de viteză stabilită, ținînd permanent seama de următorii factori: a) starea psihologică ce influențează atenția și reacția; b) dexteritatea de conducere care iar permite să prevadă situațiile periculoase...”, pct. 11: „conducătorul de vehicul, înainte de plecare și în timpul deplasării este obligat...: f) să cedeze trecerea pietonilor la trecerile pentru pietoni cu circulația nedirijată, intrînd în zona de influență a indicatoarelor rutiere 5.50.1 și 5.52.2 (stipulate în anexa nr.3 a RCR) „trecere pentru

pietoni", fără a ține cont că este o zonă prioritar destinată trecerii pietonilor, zona pietonală nedirijată, nu a asigurat securitatea circulației rutiere, nu a redus viteza de deplasare și nu a prevăzut situația periculoasă, iar în momentul când a observat un pieton care traversa carosabilul de la stînga spre dreapta relativ deplasării unității de transport, nu a reușit să evite tamponarea cet. Viorica Munteanu, cauzîndu-i acesteia, conform Raportului de expertiză medico-legală nr. 3078/D, vătămări corporale medii.

Astfel, acțiunile lui Tiron R.V. au fost încadrate în baza art. 264 alin. (l) Cod Penal, *încălcarea regulilor de securitate a circulației sau de exploatare a mijloacelor de transport de către persoana care conduce mijlocul de transport, încălcare ce a cauzat din imprudență o vătămare medie a integrității corporale sau a sănătății.*

3. Sentința în cauză a fost contestată cu apel de către procuror, care a solicitat casarea acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărîri, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care Tiron R.V. să fie recunoscută vinovată și condamnată în baza art. 264 alin. (l) Cod penal la 1 an închisoare, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 1 an, iar conform art. 90 Cod penal să-i fie suspendată condiționat executarea pedepsei principale pe un termen de 1 an 6 luni, invocînd ignorarea prevederilor art. 16, 61, 65 și 75 Cod penal, deoarece instanța de fond nu a aplicat o pedeapsă rezonabilă, capabilă a asigura cu certitudine scopul legii penale în restabilirea echității sociale, corectării condamnatului și prevenției săvîrșirii noilor infracțiuni.

3.1 Sentința a fost contestată și de către avocatul Călugăreanu Natalia, în numele părții vătămate, care a solicitat casarea acesteia, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărîri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care lui Tiron R.V. să-i fie stabilită o pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 1 an, cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de 2 ani, iar conform art. 90 Cod penal să-i fie suspendată condiționat executarea pedepsei principale pe un termen de 1 an, invocînd:

- blîndețea pedepsei, care nu este rezonabilă și nu va atinge scopul pedepsei penale;
- instanța de fond nu i-a explicat părții vătămate drepturile sale pe înțelesul ei;
- prin neexaminarea cauzei penale în fond, părții vătămate i-a fost încălcat dreptul la un proces echitabil;
- instanța de fond a ignorat faptul că pînă în prezent nu a restituit prejudiciul cauzat și nu a dat dovadă de compasiune;
- prin neaplicarea pedepsei complementare instanța a favorizat situația inculpatei.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 09 octombrie 2013 au fost respinse ca nefondate apelurile declarate și menținută sentința fără modificări.

În motivarea soluției adoptate, instanța de apel a menționat că la stabilirea categoriei și mărimii pedepsei, instanța de judecată a acordat deplină eficiență prevederile art. 6,7,61,75 CP.

Referitor la pedeapsa complementară - privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport, la care insistă apelanții, instanța de apel a menționat că pedeapsa complementară fiind una alternativă și nu obligatorie, încât legiuitorul a indicat în sancțiunea normei penale incriminate „cu sau fără”.

De rînd cu aceasta, s-a menționat și faptul că pedeapsa complementară „privarea de dreptul de conducere a mijloacelor de transport” la alin. (1) art. 264 CP, se atribuie doar cazului stabilirii pedepsei cu închisoare.

Referitor la mențiunea avocatului apelant că instanța de fond nu a explicat părții vătămate dreptul de a se constitui în calitate de parte civilă și dreptul de a cere repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune, astfel fiindu-i încălcat părții vătămate, dreptul la un proces echitabil, instanța de apel a considerat că potrivit art.364¹ alin. (5) CPP - în caz de admitere a cererii, președintele explică persoanei vătămate dreptul de a deveni parte civilă și întreabă partea civilă, partea civilmente responsabilă dacă propun administrarea de probe, după care instanța procedeează la dezbateri judiciare. Dezbaterile judiciare se compun din discursurile procurorului, apărătorului și inculpatului, care pot lua încă o dată cuvîntul în formă de replică.

Astfel, conform procesului verbal al ședinței de judecată (f.d.72 verso), la întrebarea instanței către partea vătămată, ultima răspunde: "pretenții materiale și morale le voi înainta în ordine civilă", deci, de către instanța de fond i-au fost explicate părții vătămate toate drepturile și obligațiile, contrar afirmațiilor avocatului apelant.

Conform art. 222 alin. (1) CPP, Persoana fizică sau juridică care a înaintat acțiunea civilă, prin ordonanța organului de urmărire penală sau prin încheierea instanței de judecată, este recunoscută în calitate de parte civilă și ei i se înmînează informație în scris despre drepturile și obligațiile ei prevăzute în art.62 , or în speță se reține că o astfel de acțiune civilă de către partea vătămată nu a fost înaintată în cadrul procesului penal.

Conform art. 221 alin. (5) CPP, Persoana care nu a înaintat acțiunea civilă în cadrul procesului penal, precum și persoana a cărei acțiune civilă a rămas nesoluționată, au dreptul de a înainta o asemenea acțiune în ordinea procedurii civile.

5. Decizia este atacată cu recurs ordinar de către avocatul Călugăreanu Natalia, în numele părții vătămate, care solicită casarea acesteia, cu remiterea cauzei la rejudecare în instanța de apel în alt complet de judecată, invocînd:

- instanța de fond și de apel nu și-au argumentat concluzia aplicării unei pedepse mai blînde decît închisoarea cu aplicarea pedepsei complementare;
- prin neaplicarea pedepsei complementare instanța a favorizat situația inculpatei.
- inculpata nu a recuperat părții vătămate prejudiciul cauzat;
- instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel.

6. Verificînd hotărîrea recurată, prin prisma criticilor formulate de apărător, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia că recursul urmează a fi respins din următoarele considerente:

Conform prevederilor art. 435 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța de recurs este în drept să-l respingă ca inadmisibil, cu menținerea hotărîrii atacate.

În opinia instanței de recurs, instanța de fond și de apel au reținut corect situația de fapt și au stabilit vinovăția inculpatei, pe baza unei juste aprecieri a probelor administrate în cauză, dând faptelor comise de inculpată o încadrare juridică corespunzătoare, în baza art. 264 alin. (1) Cod Penal, care la rîndul său a recunoscut săvîrșirea faptei indicate în rechizitoriu și a solicitat ca judecata să se facă pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală.

Analizînd conținutul recursului declarat, Colegiul constată că apărătorul părții vătămate consideră hotărîrile judecătorești adoptate pe caz neîntemeiate numai în partea stabilirii pedepsei, invocînd aprecierea eronată de către instanțe a principiilor legale și a criteriilor de individualizare a pedepsei, prin aplicarea unei pedepse prea blînde, neechitabile în coraport cu fapta comisă și consecințele survenite, nefiind de acord cu neaplicarea de către instanțe a pedepsei principale – închisoare și a pedepsei complementare - privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport. Astfel, în privința încadrării juridice a acțiunilor inculpatei în baza art. 264 alin. (1) Cod penal, instanța de recurs nu se va expune.

Invocînd doctrina penală, Colegiul remarcă că prin criteriile de individualizare a pedepsei se înțeleg cerințele de care instanța de judecată este obligată să se conducă în procesul stabilirii pedepsei și la aplicarea ei persoanei vinovate de săvîrșirea infracțiunii.

Individualizarea pedepsei constă din obligațiunea instanței de a stabili măsura pedepsei concrete infractorului necesară și suficientă pentru realizarea scopurilor legii penale și pedepsei penale.

Legea penală fixează cadrul legal în limitele căruia instanța de judecată efectuează operația de stabilire și aplicare a pedepsei infractorului. Astfel, instanța de judecată stabilește tipul sau quantumul pedepsei în limitele prevăzute de sancțiunea normei penale din Partea Specială a Codului penal în baza căreia a fost calificată fapta ca infracțiune.

La individualizarea pedepsei, conform criteriilor generale de individualizare a pedepsei instanța de judecată trebuie să respecte toate cerințele prevăzute de legea penală ce asigură aplicarea față de inculpat a unei pedepse echitabile, legale și individualizate. Neglijarea unora din aceste criterii, la stabilirea pedepsei, constituie temei pentru casarea hotărîrii de către instanța ierarhic superioară în procedura prevăzută de legea procesual penală pentru căile de atac.

Sancțiunea art. 264 alin. (1) Cod penal, prevede amendă în mărime de pînă la 300 unități convenționale sau muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau închisoare de pînă la 3 ani cu (sau fără) privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de pînă la 2 ani.

Instanța de fond a stabilit pedeapsa sub formă de amendă în mărime de 200 u.c., adică 4000 lei, fără privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport, concluzie menținută de către instanța de apel.

Colegiul consideră corectă constatarea instanței de apel precum prima instanță a acordat deplină eficiență prevederilor art. 6, 7, 61, 75 Cod penal, ținând cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acesteia.

În argumentarea pedepsei stabilite instanța de apel în opinia instanței de recurs întemeiat a stabilit că, inculpata anterior nu a fost judecată (f.d.30), la evidența medicului narcolog și psihiatru nu se află (f.d.31-34), are un copil minor, este angajată în câmpul muncii - lector ASEM, a recunoscut vina integral, fiind de acord ca examinarea cauzei să fie efectuată în baza art. 364¹ Cod de procedură penală, se căiește sincer de cele întâmplate.

În prezența circumstanțelor descrise, Colegiul consideră necesar de specificat faptul că, sancțiunea art. 264 alin. (1) Cod penal, prevede următoarele pedepse alternative: amendă, muncă neremunerată în folosul comunității și închisoare.

În conformitate cu criteriile generale de individualizare a pedepsei, prevăzute de art. 75 alin. (2) Cod penal, o pedeapsă mai aspră, din numărul celor alternative, prevăzute pentru săvârșirea infracțiunii, se stabilește numai în cazul în care o pedeapsă mai blândă, din numărul celor menționate, nu va asigura atingerea scopului pedepsei. Concluzia instanței cu privire la aplicarea unei pedepse mai aspre urmează a fi motivată.

Hotărârea Plenului CSJ a RM din 11.11.2013, nr.8 - Cu privire la unele chestiuni ce vizează individualizarea pedepsei penale, precizează că instanțele trebuie să asigure aplicarea măsurilor aspre de pedeapsă față de persoanele adulte care au săvârșit infracțiuni grave, deosebit de grave și excepțional de grave, în special în ipoteza pluralității de făptuitori, precum grupul criminal organizat și organizația criminală.

Analizând hotărârile instanțelor de fond și de apel Colegiul constată că, deși sancțiunea infracțiunii incriminate inculpatei prevede pedepse alternative sub formă de amendă, muncă neremunerată în folosul comunității și închisoare, însă în contextul circumstanțelor constatate, instanțele just au considerat că scopul pedepsei poate fi atins și prin aplicarea celei mai blânde pedepse amenda.

În privința argumentului invocat de recurent privind neaplicarea eronată de către instanța de apel a pedepsei complementare și favorizarea inculpatei în acest sens, Colegiul îl apreciază neîntemeiat, deoarece sancțiunea art. 264 alin. (1) Cod penal, prevede „cu amendă în mărime de pînă la 300 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de pînă la 3 ani cu (sau fără) privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de pînă la 2 ani”.

Reieșind din textul sancțiunii date, inculpatul în baza acestui articol poate fi sancționat în cazul „amendă în mărime de pînă la 300 unități convenționale”, fără aplicarea pedepsei complementare, întrucît fraza „cu (sau fără) privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de pînă la 2 ani” se referă doar la

pedeapsa cu închisoarea. Astfel, efectuând o analiză a sancțiunilor prevăzute de Codul penal constatăm, că în cazul în care pedeapsa complementară este prevăzută pentru mai multe feluri de pedepse principale din sancțiunea articolului, legislatorul indică expres, că pedeapsa complementară se aplică „în toate cazurile”. Astfel, ca exemplu Colegiul menționează sancțiunea aceluiași articol 264 numai că alin. (2) Cod penal, care prevede următoarea sancțiune: „cu amendă în mărime de la 600 la 1000 unități convenționale, sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore sau cu închisoare de pînă la 4 ani, **în toate cazurile** cu privarea de dreptul de a conduce mijloace de transport pe un termen de la 3 la 5 ani”. Deci, în cazul art. 264 alin. (1) Cod penal, pedeapsa complementară de privare de dreptul de a conduce mijloace de transport este prevăzută doar pentru pedeapsa principală - închisoare, nefiind indicat că aceasta poate fi aplicată în toate cazurile.

De asemenea, Colegiul constată că, pedeapsa astfel cum a fost individualizată de instanțe, răspunde atât principiului proporționalității, cât și scopului prevăzut în art. 61 Cod penal, și se apreciază că este dozată corespunzător atât cuantumul, cât și modalitatea de executare a pedepsei aplicate.

Sub acest aspect, instanța de recurs apreciază că, față de natura și gravitatea fetei comise, a circumstanțelor reale de săvârșire a acesteia și a celor personale ale inculpatului, pedeapsa stabilită de către instanța de fond și menținută de instanța de apel este aptă să conducă la realizarea scopurilor sancțiunii.

Mai mult, Colegiul remarcă că pedeapsa este echitabilă cînd ea impune infractorului lipsuri și restricții ale drepturilor lui, proporționale cu gravitatea infracțiunii săvârșite și este suficientă pentru restabilirea echității sociale, adică a drepturilor și intereselor victimei, statului și întregii societăți, perturbate prin infracțiune.

De asemenea, pedeapsa este echitabilă și atunci cînd este capabilă de a contribui la realizarea altor scopuri ale pedepsei penale, cum ar fi corectarea condamnatului și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât de către condamnat, precum și de alte persoane. Ori, practica judiciară demonstrează că o pedeapsă prea aspră generează apariția unor sentimente de nedreptate, jignire, înrăire și de neîncredere în lege, fapt ce poate duce la consecințe contrare scopului urmărit. De asemenea, o pedeapsă prea blîndă generează dispreț față de ea și nu este suficientă nici pentru corectarea infractorului și nici pentru prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni.

Astfel, Colegiul reține că persoanei declarate vinovate trebuie să i se aplice o pedeapsă echitabilă, în limitele sancțiunii articolului în baza căruia persoana se declară vinovată.

În aceste circumstanțe, Colegiul concluzionează că instanța de apel a pronunțat o decizie legală, întemeiată și motivată, stabilind o pedeapsă aptă să conducă la realizarea scopurilor sancțiunii, contribuind la reeducarea inculpatei, la formarea unei atitudini pozitive a acesteia față de ordinea de drept, regulile de conviețuire socială și principiile morale.

Analizînd materialele cauzei, Colegiul atenționează că la etapa examinării cauzei în instanța de fond, conform procesului-verbal de judecată din 11.06.2013 (f.d.73-verso), la faza susținerilor verbale, reprezentantul părții vătămate a menționat: „...Cît privește pedeapsa lăsăm la discreția instanței, a fost o infracțiune din imprudență, nu insistăm la o pedeapsă aspră, considerăm că are nevoie de permis, deoarece are un copil minor, a fost o neatenție, o eroare.” Tot în acest proces-verbal a declarat și partea vătămată: „...Cît privește pedeapsa lăsăm la discreția instanței.”

Față de circumstanțele ce preced, Colegiul constată că atât partea vătămată cât și apărătorul acesteia, în instanța de fond au fost de acord cu orice categorie de pedeapsa, chiar mai mult, au menționat că „nu insistă la o pedeapsă aspră”. Astfel, la solicitarea înăspririi pedepsei, apărătorul părții vătămate nu a elucidat care anume circumstanțe au schimbat situația la etapa declarării apelului și recursului, față de perioada la care a fost adoptată sentința.

În opinia instanței de recurs, nu și-a găsit confirmare nici argumentul recurentului privind nemotivarea de către instanța de fond și de apel a aplicării unei pedepse mai blînde decît închisoarea cu aplicarea pedepsei complementare, deoarece în hotărîrile adoptate de aceste instanțe s-a argumentat întemeiat și riguros acest temei.

În recursul declarat de către apărător se invocă ca temei art. 427 alin. (1) pct. 6) și 10) Cod de procedură penală.

Colegiul analizînd cazul de casare prevăzut de art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, constată că o hotărîre judecătorească este supusă casării, în temeiul acestui punct cînd instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel sau hotărîrea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția ori motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărîrii sau acesta este expus neclar, sau instanța a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței. Însă Colegiul consideră că, în cauză, instanța de apel respectînd prevederile art. 414 alin. (5) Cod de procedură penală, în hotărîrea adoptată s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apelul declarat. De asemenea, lecturînd textul deciziei instanței de apel, se observă că decizia adoptată cuprinde toate motivele pe care se întemeiază soluția, și motivarea soluției nu contrazice dispozitivul hotărîrii. În fapt, decizia instanței de apel corespunde tuturor prevederilor legii de procedură penală, ea fiind legală și întemeiată.

Nici motivul de casare prevăzut în art. 427 pct. 10) Cod de procedură penală, cu referire la aplicarea pedepsei individualizate contrar prevederilor legale, nu este incident în cauză, deoarece pedeapsa s-a aplicat în limitele legii, argument expus detaliat în pct. 6 al prezentei decizii.

În asemenea condiții Colegiul, consideră că, temeiurile la care se referă autorul recursului, nu sunt aplicabile din punct de vedere al prezenței erorilor de drept, fapt ce determină incontestabil concluzia de respingere a recursului ca inadmisibil, cu menținerea hotărîrii contestate.

7. În conformitate cu prevederile art. art. 434, 435 alin. (1) pct. 1) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție

DECIDE:

Respinge ca inadmisibil recursul ordinar declarat de către avocatul, Călugăreanu Natalia, în numele părții vătămate, Munteanu Veronica, împotriva deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău din 09 octombrie 2013, în cauza penală în privința lui **Tiron Rodica Vasile**, cu menținerea hotărârii contestate.

Decizia este irevocabilă, pronunțată integral la 30 aprilie 2014, ora 09.50.

Președinte

Petru Ursache

Judecători

Nicolae Gordilă

Ghenadie Nicolaev

Constantin Alerguș

Vladimir Timofti